

SÉTA A TABÁN HÜLT HELYÉN

Irta: Kárpáti Aurél

Sírokon mindig mereven nő a fű. Azért olyan ragyogó-zöld a Tabán gyepszőnyege is. Egy önmagába roskadt, régi városrész nyugszik alatta. Egy kivénhedt, öreg ember, aki úgy halt meg, hogy vidám-pajkos fiatal-ságát maga is elfeledte. S most itt van eltemetve, a *Gellérthegy, Várhegy és Naphegy hármasságjának összehajló völgyében*. Sirján nem hirdeti fejfa, hogy *kétszázötven évet élt*. Csak a fű zöldel kövéren, porló hamvai fölött, mint lehasított darabja a próféta zöld palástjának. Ez a hasonlat pedig nem egészen véletlen itt. *Tabán*: török szó s annyit jelent: *vártalpa*. A legtöbb olyan hódoltság városban, ahol hétlő-farkos basák tanyáztak másfél-száz esztendeig, megmaradt a név. Esztergomban épügy, mint Szegeden. Valamikor azt a helyet jelentette, ahol a szulák-palánkon kívül-rekedt, váralkanják lakott. Budán is így lett a rácok-lakta völgyből *Tabán*. S a multat idéző név nem mult el máig sem, amikor a hajdani félhold már csak égi valóságában aranylik fel a hamvas, nyári est-égen. Buda tornyai fölött...

Alig egy éve, hogy eltemették a Tabánt. Vedlett vályog-viskóit, lépésös uccáit, macskaköves sikátorait, oromfalas »hárem« maradványait, tamburás-kiskocsmárt lefordították. Furesa zög-zugain széles autós-trádát húztak át. Gödreit, »melypincéit« betöltötték. Talaját szépen elsimították s *hült helyén kivirágostatták a fővárosi kertészet diadalát*. Jacobson híres novellájának a címe jut eszembe, míg a hirtelen-támadt, modern Gülisztán sétautait járom: *Itt rózsák nyúlnak...* Illatukban hadd érezzük a multak emlékeit. Tövisük meg hadd karcolja enyhe sajjással a szívét mindannyiunknak, akik még a béke romantikus éveiben, néhai K. Gy. úr elbűvölő meséit hallgatva, szerettük meg a rég halálra ítélt Tabánt és ráértünk óra-muzsikás biedermeiert játszani ódon falai között. Mert akár-hogy meg is értett a csákányra a fiúmei ó-városnak ez a csatornázatlanul vadregényes, giccses és egészségtelen budai párja: mégis csak az életünk egy darabkája, ifjúságunk egyik legszívveléesebb élménye került vele a feledés hantja alá.

Negyedszázad előtt itt, ahol most ez a remek park virít, agyonnyomott, besüppedt, copfos tetejű házak tarkálottak kusza rendetlenségben. Olyan volt az egész, mint egy régi fametszet. Csak a kép sarkából hiányzottak a naiv betűk: *BUDA, ANNO 1720*. Lenn, a *Három Aranykacsa ucca* végén álmosan himbálódzott a falból kikönyöklő vastartóra akasztott *olajlámpás*. Az alacsony, kőpárkányos kapukon még ott rozsdásodott a kopogtató kárikája. A *Kőműves-lépcső* kövei közül barátságosan ütögetett elő a csalán, a lapátfü és a keserűlapu. Itt-ott egy bástya támasztófala ugrott ki a félöles ucca közepére s mögötte, az alacsony deszkakerítésen túl, fehér holdfényben úszott a tenyérnyi kiskert, a vadpízkebokor, az ereszhez támasztott létra és a kutyaház. Egy nyitott ablak lebegő firhangján átszűrődött az óráítás: egy, kettő, három... nyolc, tíz, tizenegy... Valamelyik hálosipkás Májor úr most fordul szu-

szogva a másik oldalára. Furesa, szinte érthetetlen világ volt ez, de hangulatos s álmokat ébresztő. Nagypapánk korá élt a vaskosaras ablakú, szoborfülkés házakban, a fiókos almáriumok, szentimentális hangú spinétek és ovális rámajú képek között. S a kontraszt úgy kínálkozott itt, akár egy Rembrandt-képen a komor bitümből kicsendülő aranyos fényfolt: csak egy pillantást kellett vetni az ucca elejére, a török terasz felé. Alig percnyire lenn csillog a Duna és sötét tükrében a pesti oldal szelíd ívben hajló, gyöngyfüzérés lámpasora szikrázik. Ott börzespekulációkkal, esztetikával, dekadens szerelmekkel törődtek akkor az emberek. Rabindranath Tagoreről és Ady Endréről vitatkoztak, Strauss Richardot hallgatják, Nizsinszkij táncát nézték és az aggasztó albániai táviratokat olvasták. Írók, uzsorások, grófok, lokál-uracsok, stréberek és élehetetlenek, jóllakottak és éhesek, milliomosok és szocialisták, elvegyülve népséggel és katonasággal, zavaros, nyughatatlan gomolygásban tülekednek és hullámmaznak Pestben, itt pedig — a *Kék ördögben* — valaki gitár mellett éneklő Csokonai ábrándos dalát Tihanyrak riadó leányáról s az üvegbúrás kerti gyertyatartók körül mosolygó, kövér polgárok József császárról mondanak esztétalan anekdotákat, békésen esendítvén össze söröskörsoikat.

A görögök uccáján már nem égnek a lámpák. Minek is konkurálni a holdvilággal? Öreges, apró léptekkel jön fölfelé valaki. Lassan, előre-hajolva közeledik. Már látszik kezében a gombosvégű sétabot s alacsony, lehajtott gallérja alatt a fehér ingmellre boruló papillon.

— *Kudnám*, — mondja esendés-álmosan, míg előkeresi zsebéből az ijesztő kapukulesot.

Följebb, a *Csend* ucca táján langyos szél kerekedik és mézes illatot hoz egy megkésített hársról. A *Hadnagy* ucca szélét díszítő füves domboldamban tücsök szól s a hold lenn jár már a fák ágai közt, mint egy majá-lisról ittfeljejtett, sárga lampion. A sarokházból világosság szűrődik ki. Sraml-zene és nevetés. Ez itt a *Fekete remete*, a *Hét rózsaszál*, a *Három vig szőlőkapás*, vagy amit akartok, de mindenesetre olyan hely, ahol fél-liternél több muskotályt még nem ivott földi halandó egy-ültében. Nem ad többet a kocsmáros, azzal az ész-szerű indokolással, hogy *másnak is kell*. Éjfélkor azonban már itt is el-ottják a lámpákat. Az összeboruló fák árnyékában elalszanak a tarka, apró házak. Fekete macska fut végig a rácskerítés tetején. Talán valami ké-sei leszármazottja a *Blocksberg* haj-dani, gyanus boszorkányainak, akik

— a krónikák tanúsága szerint — nem is voltak mindig olyan öregek és csunyák. *Casanova* Jakab mester legalább, aki itt a *Rácfürdőben kúrálta magát a mult század elején*, igen kedvére valónak találta őket. Még később is »barátságos« kis házikók húzódtak az öreg Gellért tövében a Sáros-fürdőtől a Rudasig s ezekben a házakban — hogy illedelmesen fejezzük ki magunkat — olcsó pénzért árulták a szerelmet a »gellérthegyi boszorkányok« az arra tévedőknek. Ezért keltett Széchenyi István *Üdvlelde* terve olyan élénk derültséget a pesti fiatalság körében. A nemes gróf ugyanis gyanutlanul pont ide, a Gellérthegy oldalába tervezett egy nemzeti Pantheont, a legkiválóbb hazafiak temetőjéül és ezt akarta *Üdvlelde*nek elnevezni. Pulszky Ferenc nevetve mesélte aztán, hogy Döbrentei Gábor ki is ment »helyszíni szemlélésre«, mire, nyilván az ő referátuma nyomán Széchenyi sürgősen lemondott az *Üdvlelde* felállításáról...

Mindeme szép emlékek fölött azonban ma már *kínótt a fű*. A budai fürdőváros kerete — a *csodálatos park* — várva-várja: *milyen új városképet illesztenek bele*. Kivált a kissé megkopott Rácfürdő áhitozik megújulás után. Valamikor különben, még a török idők előtt, volt már egyszer elragadóan pompázatos ez a tájék. Mátyás korában, amikor a Zsigmond-épitette Király-fürdőt (ez volt igazi neve a mai Rácfürdőnek) díszes oszlopcsarnok kötötte össze a hollós király várhegyi palotájával. S ahogy Mátyás pompakedvelő, művészi érzékét ismerjük, bizonyosra vehetjük, hogy a fedett csarnok körül virágos kertekben se volt hiány. Ami csak arról győz meg bennünket, hogy Rabbi ben Akibának van igaza: *semmi sem új a nap alatt*.

GAUCSO CSIKO HA
a leghumorosabb
amerikai
művésztri
táncja

Premier holnap
Metro Filmpalota

PERCEK ALATT ZAR
OZONDUS MOSOTT LEV
NEZŐTERRE A METRO FIL
NALO GE